

PROGRAMACIÓN DOCENTE DE ORGANOLOXÍA

CONSERVATORIO SUPERIOR DE MÚSICA DE A CORUÑA

TÍTULO SUPERIOR DE MÚSICA (ENSINANZAS REGULADAS POLOS DECRETOS 163/2015 E 171/2015)

CURSO 2023-2024

1. IDENTIFICACIÓN E CONTEXTUALIZACIÓN										
ORGANOLOXÍA (2º cuadrimestre)										
ESPECIALIDADE:	TODAS							ITINERARIOS:	TODOS	
CARÁCTER:	Formación Básica / OBRIGATORIA							TIPO DE CLASE:	COLECTIVA	
DEPARTAMENTO:	MUSICOLOXÍA							XEFE DE DPTO.:	Sergio Añón Lijó	
CURSOS	1º curso	2º curso	3º curso		4º curso			COORDINADOR/A DA DISCIPLINA:		
CUADRIMESTRES	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Horas de clase semanais:	2
ECTS/CUAD.				3					Observacións:	
DOCENTES:	NOME E APELIDOS							EMAIL/TEL/WEB	TITORÍA	
	Pablo Ruibal Armesto							pabloruibal@gmail.com	Xoves, 21,00h * *En caso de que alumno non poida asistir por enfermidade ou non dispoñibilidade poderase concertar unha titoría on line solicitándoa ao docente	

2. DESCRITOR E COMPETENCIAS	
DESCRITOR	Fundamentos de acústica dos instrumentos. Estudo dos instrumentos musicais, a partir dos diferentes enfoques históricos, tanto antropolóxicos como técnicos ou científicos. Coñecemento das clasificacións dos instrumentos máis importantes, atendendo aos Criterios dos/as principais tratadistas.
COÑECEMENTOS PREVIOS	Un adecuado nivel de coñecementos sobre determinados aspectos de Historia da Música e de Teoría musical Coñecemento dos instrumentos habituais na cultura occidental no ámbito académico, popular e folklórico
RELACIÓN CON OUTRAS DISCIPLINAS	A trama que conforman os contidos das disciplinas de formación básica constitúen a base imprescindible que permite acadar unha comprensión completa do feito musical tanto no ámbito interpretativo, como no compositivo e no pedagóxico. No caso concreto da Historia da Música, existe unha complementariedade obvia coas disciplinas de Historia dos Instrumentos, Organoloxía e Música e Culturas.
COMPETENCIAS TRANSVERSAIS:	T1, T2, T4, T8,
COMPETENCIAS XERAIS:	X9, X10, , X12, X14, X20n X26
COMPETENCIAS ESPECÍFICAS:	EC6, ED7, EI4, EM3, EP11
Ver a lista e descrición de competencias nos Decretos 163/2015 e 171/2016	

3. OBXECTIVOS	
DESCRICIÓN	COMPETENCIAS RELACIONADAS
Valorar o instrumento musical e o patrimonio instrumental a través do seu coñecemento	X9 ,X14, X20,X26
Promover unha reflexión crítica sobre o coñecemento histórico do instrumento, as súas potencialidades e os seus límites a través de diferentes medios como a iconografía e os principais tratados teórico-prácticos que nos informan sobre os instrumentos en cada época.	T1,T2, ,T4, ,T8 X9,X10,X12,X14, X20, X26
Entender os fundamentos acústicos do son e as súas propiedades en relación coa práctica instrumental.	T1,T2, ,T4, ,T8, X9,X10,X12,X14,X16,X20, X26
Coñecer a morfoloxía e as principais cualidades das principais familias instrumentais en Occidente así como principios que posibilitan a obtención do son nos distintos instrumentos musicais e os factores que interveñen nas calidades tímbricas que os caracterizan.	T1,T2, T4,T8, ,X9,X10,X12,X14, ,20, X26
Diferenciar as principais clasificacións instrumentais e comprender a utilidade das mesmas	T1,T2, T4, T8, X9,X10,X12,X14, X ,20,X26

4. CONTIDOS*		
TEMAS	Descriptor Subtemas	Sesións
Tema 1. A ORGANOLOXÍA, OS INSTRUMENTOS MUSICAIS.	1. Definición de organoloxía. 2. Campos de estudo da organoloxía. 3. O instrumento como obxecto material e como obxecto funcional. 4. Fontes para o estudo: iconografía, tratados, literatura, arqueoloxía.	1
Tema 2. CLASIFICACIÓNS DOS INSTRUMENTOS	1 Sistemas occidentais 1.1 Clasificación de Victor Mahillon. 1.2 Clasificación de Curt Sachs e Hornbostel. 1.3 Sistemas posteriores a S&H 2 Sistema chin e indios de clasificación instrumental.	1
Tema 3. COMPORTAMENTO ACÚSTICO DOS INSTRUMENTOS MUSICAIS	1. Parámetros de son: intensidade, altura e timbre. 2. Escalas dos harmónicos. 3. Producción de son en instrumentos musicais.	2
Tema 4. A ICONOGRAFÍA MUSICAL	1. A imaxe e información. 2. Cuestións básicas da iconografía musical, problemas de lectura iconográfica 3. Estudo particular do Pórtico da Gloria, en Santiago de Compostela.	2

Tema 5. DESCRICIÓN FORMAL, SONORA E EVOLUTIVA DOS INSTRUMENTOS OCCIDENTAIS MÁIS REPRESENTATIVOS	1.Historia do instrumentarium occidental 2. Idiófonos e membranófonos 3.Os instrumentos de corda. Corda pulsada. Corda fretada. Instrumentos de tecla. 4.Flautas. Instrumentos de lingüeta simple e dobre. Instrumentos de boquilla e presión labial Instrumentos de lingüeta libre. 6.Instrumentos de percusión. 7.Electrófonos	5
Tema 6 HISTORIA DOS INSTRUMENTOS E AS AGRUPACIÓNS NA MÚSICA OCCIDENTAL* <u>*Os contidos deste tema se imparturán de xeito transversal no tema 5</u>	1Antigüidade Grecia e Roma. 2.Os instrumentos Na Idade Media. Fontes. Instrumentos principais. 3. Renacemento. Características xerais. Fontes. Agrupacións instrumentais. 4.Barroco. Evolución dos instrumentos. Agrupacións instrumentais . 5.Clasicismo. O fortepiano. Novos instrumentos. Agrupacións instrumentais 6.Século XIX Cambios técnicos. Novos instrumentos. Agrupacións e cambios na orquestra 7.Século XX. Electrónos. Percusión. Agrupacións. Novos sonidos	2
Actividades complementarias e de repaso		1
	Total Sesións	14
* O temario axustarase en última instancia aos contidos expostos no seu caso polo docente		

5. PLANIFICACIÓN DOCENTE E METODOLOXÍA			
TIPO DE ACTIVIDADE E DESCRICIÓN	HORAS PRESENCIAIS	HORAS NON PRESENCIAIS	TOTAL HORAS
Exposición de contidos polo docente	24	0	24
Estudio individual	0	36	36
Preparación e realización de traballos sobre os contidos	2	10	12
Exposición traballos extraordinarios	3	12	15
Actividades de avaliación – Probas e revisións	3	0	3
TOTAL HORAS:	32	58	90

6. AVALIACIÓN			
FERRAMENTAS DE AVALIACIÓN	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS	PONDERACIÓN
6.1. CONVOCATORIA ORDINARIA			
6.1.1 AVALIACIÓN ORDINARIA (CON AVALIACIÓN CONTINUA)			
<p>Probas obxectivas: Probas escritas, baseadas en contidos conceptuais expostos na clase polo docente ou polos alumnos</p>	<p>-Asimilación dos contidos. - Demostrar a capacidade de relacionar conceptos e ideas por escrito con soltura e madurez expresiva. -Uso correcto dos conceptos e terminoloxía estudados na aula. -Coñecemento das características sonoras do repertorio estudado. -Capacidade de concreción e síntese -Capacidade para relacionar ideas e conceptos. -Capacidade para relacionar contido de forma diacrónica e sincrónica. -Claridade e orde na exposición das ideas. -Aplicación práctica dos conceptos estudados na aula. -Corrección gramatical e ortográfica. -Adecuación do rexistro lingüístico.</p> <p>* O valor máximo das preguntas sinalarase nos exercicios. A valoración do docente de cada pregunta será proporcional á cantidade e calidade de exposición de contidos do alumno e á adecuación da expresión aos obxectivos propostos . Por tanto a valoración pode variar dende o 0 ata o valor máximo da pregunta.</p> <p>** Non se admitirán párrafos de exame que presenten a mesma redacción que a dos temas entregados na aula: de ser ese o caso a pregunta invalidarase automaticamente</p> <p>*** non se admitirá a ningún alumno despois dos primeiros dez minutos tras o comezo do exame</p>	X10, X12,X14, ,X26	80%
<p><i>Seguimento diario</i> Avaliación mediante observación directa. - Realización de traballos de busca de información relacionados co temario e exposición dos mesmos na aula. -Observación da actitude de alumno na clase</p>	<p>-Realización dos exercicios prácticos propostos nas datas previstas. -Aplicación práctica dos conceptos estudados na aula - Capacidade de relacionar conceptos e ideas -Participación activa nas clases -Capacidade de síntese dos aspectos tratados na aula mediante comentario de textos ou preguntas directas - Emprego adecuado das ferramentas informáticas adecuadas as actividades propostas - Referencia adecuada as fontes utilizadas</p>	T1,T2, ,T4,T8, X12,X14, ,X26	20%
<p>-Para poder optar á ponderación, a nota final das probas escritas non deberá ser inferior a 4,5 . -A simple asistencia non conleva a avaliación positiva. Se o traballo do alumno durante o cuadrimestre non resultase nunha nota positiva, a influencia final na nota de exame pode ser nula ou negativa</p> <p>-A non realización das tarefas obrigatorias no prazo previsto terá como consecuencia unha cualificación de cero na parte correspondente da avaliación continua</p> <p>-Os alumnos que superen as 4 faltas de asistencia permitidas perderán o dereito á avaliación continua (ver avaliación alternativa).</p> <p>-Incorrer en plaxio (non facer a adecuada referencia ás fontes empregadas) nalgunha actividade ou o emprego de calquera fonte ou ferramenta non permitida nunha proba implica a inmediata cualificación de cero na actividade .</p>			

-Poderanse conceder matrículas de honra ao 5% do alumnado coas mellores cualificacións, sempre que acaden como mínimo un 9 na nota medias dos exames. Se hai varios candidatos o profesor pode solicitar a realización dun traballo extraordinario sobre os contidos para desempatar entre os aspirantes, este traballo será publicado na revista do centro. Este traballo será extensible a outros alumnos que queiran subir nota sempre que a nota mínima media dos exames sexa dun 7.

ADIANTO DE CONVOCATORIA. Nese caso considerárase a realización dun exame escrito igual ao exposto no apartado anterior e podendo aplicar as notas da avaliación do curso anterior en caso de alumnos con avaliación continua. De non ser así os alumnos farán un exame similar o utilizado para a avaliación alternativa

6.1.3. AVALIACIÓN ALTERNATIVA

FERRAMENTAS DE AVALIACIÓN	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS	PONDERACIÓN
<p>Probas obxectivas: Probas escritas, baseadas nos contidos conceptuais do temario exposto arriba</p> <p>-Desenvolvemento de cuestións longas con exemplos e explicacións que amosen a asimilación dos textos presentados</p> <p>-Resolución cuestións puntuais directas en preguntas curtas.</p> <p>- Desenvolvemento de respostas a partires de imaxe ou vídeo</p>	<p>-Asimilación dos contidos.</p> <p>- Demostrar a capacidade de relacionar conceptos e ideas por escrito con soltura e madurez expresiva.</p> <p>-Uso correcto dos conceptos e terminoloxía estudados na aula.</p> <p>-Coñecemento das características sonoras do repertorio estudado.</p> <p>-Capacidade de concreción é síntese</p> <p>-Capacidade para relacionar ideas e conceptos.</p> <p>-Capacidade para relacionar contido de forma diacrónica e sincrónica.</p> <p>-Claridade e orde na exposición das ideas.</p> <p>-Aplicación práctica dos conceptos estudados na aula.</p> <p>-Corrección gramatical e ortográfica.</p> <p>-Adecuación do rexistro lingüístico.</p> <p>* O valor máximo das preguntas sinalárase nos exercicios A valoración do docente de cada pregunta será proporcional á cantidade e calidade de exposición de contidos do alumno e á adecuación da expresión aos obxectivos propostos . Por tanto a valoración pode variar dende o 0 ata o valor máximo da pregunta.</p> <p>** Non se admitirán párrafos de exame que presenten a mesma redacción que a dos temas entregados na aula: de ser ese o caso a pregunta invalidarase automaticamente</p> <p>*** non se admitirá a ningún alumno despois dos primeiros dez minutos tras o comezo so exame</p>	<p>X10X12,X14,X15, X24, X26</p>	<p>100% * Mínimo de 5 no exame</p>

OBSERVACIÓNS

-Os alumnos que superen as catro faltas de asistencia á clase) terán que presentarse a un exame final cun formato diferente ao anterior no que non cabe eliminación da materia. Neste caso por tanto a materia a avaliar será toda a que aparece na programación incluídas lecturas feitas ou recomendadas e os listados de audicións.

-Estes alumnos realizarán un exame final nas datas propostas polo centro. A nota final será a do exame; posto que non se dispón de outras cualificacións é imprescindible ter unha nota mínima de 5

6.1.3. ADIANTO DE CONVOCATORIA

Os alumnos aos que lles reste so esta materia para rematar o plan de estudos poderán solicitar á xefatura de estudos un adianto da convocatoria ordinaria a finais de novembro, o que implica a súa avaliación segundo o procedemento de avaliación alternativa arriba exposto. A data do exame será fixado e comunicado ao alumno unha vez aprobada a súa solicitude.

6.2. CONVOCATORIA EXTRAORDINARIA

Os alumnos que non superen a convocatoria ordinaria contan cunha convocatoria extraordinaria que o centro fixará dentro da segunda semana do calendario de exames (última semana de xuño). A súa avaliación seguirá o procedemento de avaliación alternativa arriba exposto.

7. ALUMNADO CON NECESIDADES EDUCATIVAS ESPECIAIS	
DESCRIPCIÓN	CRITERIOS E PAUTAS
<p>Deberanse cumprir as disposicións vixentes no marco do establecido no Real decreto legislativo 1/2013, do 29 de novembro, polo que se aproba o texto refundido da Lei xeral de dereitos das persoas con discapacidade e da súa inclusión social.</p> <p>Así mesmo terase en conta a ORDE do 8 de setembro de 2021 pola que se desenvolve o Decreto 229/2011, do 7 de decembro, polo que se regula a atención á diversidade do alumnado dos centros docentes da Comunidade Autónoma de Galicia en que se imparten as ensinanzas establecidas na Lei orgánica 2/2006, do 3 de maio, de educación.</p>	<p>Aqueles que estableza a Consellería competente en materia de Educación.</p>

8. BIBLIOGRAFÍA, MATERIAIS E DOCUMENTOS
<p>RECURSOS MATERIAIS NA AULA</p> <ul style="list-style-type: none"> -Ordenador con acceso a internet, e pantalla para mostrar os contidos audiovisuais nos que se basean as clases. -Altofalantes conectados ao ordenador para un mellor son -Fondos bibliográficos básicos para a consulta na aula: dicionarios e manuais de referencia. <p>FERRAMENTAS TECNOLÓXICAS DE CONTIDOS</p> <p>AULA VIRTUAL: todos os contidos, programacións instrucións e actividades aparecerán na Aula Virtual ORGANOLOXÍA do Conservatorio Superior de música de A Coruña https://www.edu.xunta.gal/centros/cmuscورونا/aulavirtual/course/view.php?id=64 YOUTUBE: https://www.youtube.com MUSICAL INSTRUMENTS MUSIC ON LINE https://mimo-international.com/MIMO/ SPOTIFY Aplicación multiplataforma para escoitar música via streaming (hai tamén outras posibilidades): elaboraranse listados de audicións a escoitar para compartir co alumnado (suscripción do docente) MUSICA EN EL PRADO https://www.museodelprado.es/actualidad/multimedia/la-musica-en-el-prado-una-historia-en-imagenes/517884ce-1d92-4baf-8695-a58ba0514101</p> <p>BIBLIOGRAFÍA</p> <p>1 Referencias básicas.</p> <p>Donington, Robert. <i>La música y sus instrumentos</i>. Madrid: Alianza, 1986.</p> <p>Henrique, Luis L. <i>Acústica musical</i>. Lisboa: Fundação Gulbenkian, 2002.</p> <p>Juan i Nebot, M. Antonia. “Versión castellana de la clasificación de instrumentos musicales según Erich von Hornbostel y Curt Sachs”. <i>Nassarre</i>, 14/1 (1998), pp. 365-387.</p> <p>Massman, Herbert e Ferrer, Rodrigo. <i>Instrumentos musicales: Artesanía y ciencia</i>. Santiago de Chile: Dolmen, 1993.</p> <p>Olazábal, T. y Arias, R. <i>Acústica musical y organología</i>. Buenos Aires: Ricordi Americana, 1984.</p> <p>Praetorius, Michael. <i>Syntagma Musicum</i>. Oxford: Clarendon Press, 1986.</p> <p>Remnant, Mary. <i>Instrumentos musicales</i>. Barcelona: Ma Non Troppo, 2002.</p>

Sachs, Curt. *Historia universal de los instrumentos musicales*. Buenos Aires: Centurión, 1940.
Sadie, Stanley, e Tyrrell, John (eds). *The New Grove Dictionary of Music and Musicians*, 2ª ed., 29 vols. Oxford: Oxford University Press. 2001.
Tranchefort, François R. *Los instrumentos musicales en el mundo*. Madrid: Alianza Música, 1985.

2 Referencias complementarias.

Andrés, Ramón. *Diccionario de los Instrumentos Musicales. Desde la Antigüedad a J.S.Bach*. Barcelona: Península, 2001.
Baines, Anthony. *Historia de los instrumentos musicales*. Madrid: Taurus, 1988.
Calvo Manzano, Antonio. *Acústica físico-musical*. Madrid: Real Musical, 2002.
Diderot, Denis e D'Alembert, Jean Ronde. *L'Encyclopedie* (separata instrumentos musicales). Paris: Inter-Livres, 1994.
Maersch, Klaus, Rohde, Ulrich e Seiffer, Otto: *Atlas de los instrumentos musicales*. Madrid: Alianza Atlas, 2001.
Michels, Ulrich. *Atlas de Música*. Madrid: Alianza, 1994.
Montagu, Jeremy. *The world of medieval & renaissance musical instruments*. Nova York: Overlook Press, 1976.
Montagu, Jeremy. *The world of baroque & classical musical instruments*. Nova York: Overlook Press, 1976.
Montagu, Jeremy. *The world of romantic & modern musical instruments*. Nova York: Overlook Press, 1976.
Pierce, John R. *Los sonidos de la música*. Barcelona: Prensa Científica, 1985.
Ríos Alvaro, Koldo. *Lista de instrumentos de música occidentales anotada desde un punto de vista iconográfico, de Terence Ford, traducida y adaptada al español*. Madrid: AEDOM, 2000.
Schaeffer, Pierre. *Tratado de los objetos musicales*. Madrid: Alianza, 1988.
Villanueva, Carlos. *El pórtico de la Gloria: música, arte, pensamiento* (Cuadernos de música en Compostela, 2). Santiago de Compostela: Universidad de Santiago, 1988.

SELECCIÓN DE PÁXINAS WEB

<https://ridim.org> Répertoire International d'Iconographie Musicale (RiDIM).
[https://www.gc.cuny.edu/Page-Elements/Academics-Research-Centers-Initiatives/Centers-and-Institutes/Barry-S-Brook-Center-for-Music-Research-and-Documentation/Research-Center-for-Music-Iconography-\(RCMI\)](https://www.gc.cuny.edu/Page-Elements/Academics-Research-Centers-Initiatives/Centers-and-Institutes/Barry-S-Brook-Center-for-Music-Research-and-Documentation/Research-Center-for-Music-Iconography-(RCMI)) Research centre for musical iconography.
<http://auladehistoriadelamusica.blogspot.com/> Blog do profesor onde se proporcionarán recursos para os alumnos
<http://www.grovemusic.com> . Enciclopedia on line (con suscripción).
<http://www.jstor.org/music>

OUTROS RECURSOS DIDÁCTICOS

www.abrsm.org/musicinwords
http://www.chicagomanualofstyle.org/tools_citationguide.html

8. OBSERVACIÓNS

Aconséllase ao alumno :

- A asistencia e implicación nas clases
- A pronta obtención de recursos en papel ou en audiovisual que o docente proporcionará para dispoñer do material necesario no estudo persoal .
- A preparación regular dos contidos.
- A realización de esquemas e resúmenes coas súas propias conclusións.
- A asistencia as titorías sinaladas de acordo co docente para resolver dúbidas, planificar o estudo ou para calquera outra cuestión relacionada coa materia.
- A realización dos exercicios propostos polo docente.